

אגודת אנשי מדע שומרי תורה בישראל - חוג הרופאים

שיעור תורה לרופאים

י' אייר תשע"ח, [2018 / אפריל / 25]

שיעור מספר 375

שיעור זה נתרם
לע"נ חמותי אצילת הנפש
אוד מוצל מאש ושרדה את צעדת המוות
מרת דינה לאה בת ישעיהו אברהם ויענטע ע"ה
פינקלשטיין
גלב"ע י' ניסן תשע"ח
ת.ג.צ.ב.ה.

נושאי השיעור:

רופא שנפטרו במשמרתו 3 ילדים
סמים להקלה מכאבים
להציל את האלמן או הנשוי

שיעור רופאים הבא: בס"ד יום רביעי כ"ג סיון תשע"ח, 2018 יוני 6

בכל פעם שהרופא היה תורן במשמרת לילה נפטר ילד בפתאומיות

לכבוד הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

הגיע אלי רופא מומחה המתמחה בטיפול נמרץ ילדים, רופא זה הוא אחד הרופאים המומחים בבית חולים, והוא רופא מיוחד עם לב טוב, העוזר רבות לחולים, וגם מאד מקצועי שכולם משבחים את פעולתיו המקצועיות.

הרופא הגיע אלי אמש מאד נסער, כשדמעות בעיניו, [זו הפעם הראשונה שראיתי רופא מוריד דמעות], ומספר לי שפעמיים בחודש הוא רופא תורן יחיד בלילה באחת מיחידות הטיפול נמרץ בבית החולים, ובשלושה החודשים האחרונים בכל לילה שהוא היה התורן נפטר ילד באופן פתאומי, דהיינו הילד אמנם היה חולה, אך לא היה שום סימנים מוקדמים שהילד במצב קריטי, ולפתע חלה התדרדרות פתאומית במצבו והוא נפטר, רצנו מיד לבצע לו החייאה, וכל המאמצים עלו בתוהו, והילד נפטר.

בבית החולים כבר מתחילים להתלחש עלי מאחורי הגב שכל לילה שאני נמצא בבית החולים ילד נפטר, ואתמול כשהגעתי לתורנות, שמעתי שהצוות הרפואי מתלחש עלי בוא ונראה מי הילד התורן שיפטר.

ואכן בשלש לפנות בוקר חלה לפתע התדרדרות פתאומית בילד שהיה במצב יציב, והילד נפטר, המקרה היה טראגי במיוחד, ואני מרגיש שיש כאן איזה משהו, אם כי אני יודע בעצמי להסביר מהו.

שאלתי היא, האם זה יכול להיות שזה קשור אלי, שבכל לילה שאני משמש כתורן ילד נפטר, ואם כן מה עלי לתקן כדי שזה לא יקרה?

גם אם זה לא קשור אלי, אני מרגיש מאד לא טוב עם זה שמתלחשים עלי מאחורי הגב שילד נפטר כשאני משמש כתורן, וזה מוציא עלי שם רע, האם עלי להתפטר מהבית חולים, ולעבור לבית חולים אחר.

הרופא שאל אותי אולי בכלל להתפטר ממקצוע הרפואה, אך זה פרנסתי, ואני מפרנס עם זה את משפחתי?

מה לעשות?

תשובה

אם הרופא עשה עבודתו אמונה וגם הצוות הרפואי טיפל נכון בילד, אין על הרופא שום אשמה, ואם בכל זאת חושב שבגלל שהוא היה הרופא אירע המקרה, במחשבה זו יש חשש ניחוש, וכמבואר בסנהדרין (דף סה ע"ב) תנו רבנן "מנחש" זה האומר פתו נפלה מפיו, מקלו נפלה מידו, בנו קורא לו מאחריו, עורב קורא לו וכו'. וסיים על כך הרמב"ם (עבודה זרה פ"א ה"ד) וכן המשים סימנים לעצמו אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני, ואם לא יארע לי לא אעשה, כאליעזר עבד אברהם, וכן כל כיוצא בדברים האלו הכל אסור, וכל העושה מעשה מפני דבר מדברים אלו לוקה. ויעוין בראב"ד מה שכתב על זה.

ולכאורה קשה, שאמרינן בחולין (דף צה ע"ב) רב הוה בדיק במברא [שאם היה מוצא את המעבורת בקלות היה מפליג עמה, ואם הדבר עלה בקושי לא היה מפליג] ושמואל הוה בדיק בספרא [היה פותח ספר שלפי הפסוק שהיה מזדמן לו היה נוהג] רבי יוחנן הוה בדיק בינוקא [היה אומר לילד פסוק לי פסוקך]. ולמה אין בזה חשש ניחוש.

ומצינו בזה כמה ביאורים:

בחינושי הר"ן כתב, הנחש שאסרה תורה הוא התולה את דבריו בסימן שאין הסברא נותנת שיהא בהם גורם תועלת לדבר או נזק, כגון פתו נפל מידו, וצבי הפסיק לו בדרך, אבל הלוקח סימנין בדבר שהסברא נודעת שהן מורין תועלת הדבר או נזק, אין זה נחש, שכל עסקי העולם כך הם, שהרי האומר שאם ירדו גשמים לא אצא לדרך ואם לאו אצא לדרך אין זה נחש, אלא מנהגו של עולם.

ולפי זה כי אמרינן בגמ' רב בדיק במברא אי מזומנת לו אזיל, ואם בקושי מצאה לא אזיל, ואפשר שאף זה אינו סמך גמור, אבל רב מפני דברים אחרים היה נמנע, אלא שהיה עושה סימן של מברא סניף להם, והיינו נמי דאמרינן בית אשה ותינוק אף על פי שאין נחש יש סימן וכתב רש"י ז"ל אף על פי שאין נחש שאסור לנחש ולסמוך על הנחש, יש סימן שאם אינו מצליח אחרי כן אין לו לצאת יותר מדאי, שיש לחוש שלא יצליח.

ברד"ק (שמואל א יד ט) כתב שכל הדברים שנהגו בהן בעלי הדיעות הרעות, וקבעום חק ומנהג עליהם, וחושבים כי הם המטיבים והמריעים זה הוא שאסרה התורה, אבל אם ירצה אדם לעשות מעשה, ויעשה דבר אחד לאות וסימן למעשה ההוא כדי לחזק לבו ולעורר לבו לדבר ההוא, זה הדבר מותר, ולפיכך אמרו חז"ל בית תינוק ואשה אע"פ שאין נחש, יש סימן, כלומר אע"פ שאינו נחש כנחש שסומכין עליו, יש קצת סימן בדבר לשמח לבו ולחזקו אם יהיה לטוב, ואם יהיה לרע יש לדאוג ממנו ולבקש רחמים ממנו מלפני הבורא יתברך.

ומעתה בענייננו לא מבעיא לפי פירוש הר"ן שכתב שכל דבר שאין בו שום סברא אסור משום נחוש, גם בענייננו שכל בר דעת מבין, שאין שום סברא שהקב"ה יקח נשמתו של אדם רק בגלל שהרופא פלוני היה במשמרת בלילה, והעושה סימן שהילד מת בגלל שהרופא היה במשמרת, יש בזה חשש של נחוש, וכל האומרים כן, הם עתידים ליתן את הדין, שמאמינים בניחושים שונים ומשונים.

וגם לשיטת הרד"ק אסור לעשות מעשה על פי סימנים כאלו, ובפרט שכל הסימנים שמנו חז"ל הם סימנים לעצמו, אבל מה זה נוגע לילד הסימן שכיון שהרופא נמצא שם, מת ילד, וגם סימן אין בזה.

ומעשה שהיה, בתינוק שהיה אמור לעבור ניתוח ביום ראשון, ובמוצאי שבת קיבל חום, ודחו את הניתוח לשבוע הבא, ושוב בשבוע השני קיבל חום, ושוב דחוהו, ובמוצאי שבת שלישי שוב קיבל חום ודחוהו, ובמוצאי שבת הרביעי לא היה לו חום, ונסתפקו ההורים, אם לעשות לו את הניתוח, כי אולי יש בזה סימן שאין צריך לנתח?

הלכתי עמם למרן ראש הישיבה הגרא"מ ש"ך זצ"ל ואמר לא לחשוש ולנתח, כי אין סברא לשלשת הפעמים שנאמר יש כאן חזקה לא לנתח, ואם אין בזה סברא, ובכל זאת חוששים יש לחוש לניחוש.

אבל בכל זאת כיון שכבר יצא קול כזה, והרופא דואג, יש לו לבקש רחמים קודם התחלת משמרתו שאף ילד לא ינזק במהלך המשמרת שלו, ובלאו הכי ראוי לכל רופא להתפלל קודם תחילת משמרתו על החולים שיבריאו, ושיהיה שליח טוב להצלחתם.

ואם הרופא ישמע לזה ולא יחשוש כלל מזה, יבורך בברכה שבירך הרמ"א (יו"ד סימן קעט ס"ד) "וההולך בתום ובוטח בה", חסד יסובבנו", וברכה זו בירך הרמ"א אפילו במקום שיש אומרים שמותר לנחש, וכל שכן בענייננו.

וגם יזכה לנאמר בנדרים (דף לב ע"א) תני אהבה בריה דרבי זירא, כל אדם שאינו מנחש, מכניסין אותו במחיצה שאפילו מלאכי השרת אין יכולין ליכנס בתוכה, שנאמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל וגו'.

לסיכום: אין לחשוש כלל מענין זה, שבוודאי אין שום קשר בין מה שילד מת, לבין מה שהרופא פלוני הוא כעת בתורנות, וגרוע מכך, שאם אומר כך, עובר על איסור נחוש. ובכל זאת ראוי לרופא להתפלל קודם תחילת משמרתו, ולא רק בלילה זה, אלא כל תחילת משמרת תפילה מיוחדת לרופאים¹.

¹ תפילת הרופאים

בספרים הקדמונים יש כמה תפילות לרופאים, חברנו מבין כל התפילות תפילה קצרה לרופאים, שהיא טובה לאומרה בתחילת כל משמרת.

רבנו של עולם. אתה הוא ה' לבדך, אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם, הארץ וכל אשר עליה, הימים וכל אשר בהם, ואתה מחיה את כולם, ואתה נותן מחיה לכולם, וצבא השמים לה משתחווים, ואין בעליונים או בתחתונים שיאמר לה מה תעשה. ואת האדם עפר מן האדמה צרת, נשמת חיים באפו נפחת, והמשלתו במעשי ידי, כל שמה תחת רגליו, שהכל בעבורו יצרת, ואם יזכה לעשות רצון קונו, ידו בכל משלה, ואם לאו, יד כל בו.

ואני עבדך סמכתי על אמרי קדשך לעשות שליחותך, דכתיב: ורפא ירפא, שנתת רשות לרופא לרפאות כל חלי וכל מכה ונגע. ולא בידי ובחכמתי לידע ולעמד על עקר תכונות הרפאות, כי אתה תתן בלבי ובשכלי להבין ולהשכיל הרפאות על אמיתתן לרפאות לכל אחד בלי משגה ונגז.

יהי רצון מלפניך ה' אלוקי, שתשלח לי המלאך רפאל להיות בעצורי לרפאות כל חולי עמך, ותזמן בידי התרופות הטובים הצריכים לכל חלי ולכל מכה ונגע, ותצלית מעשי ידי, כי בידי הכח להחיות מתים אף לרפאות לכל חלי ומכה ונגע, כי א-ל מלך רופא נאמן ורחמן אתה, כאשר אמרת: כי אני ה' רפאך. וכתוב: מחצתי ואני ארפא, ומחץ וידי תרפיה, כי אין רפואה ברפואתך.

יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי, שתשפילני שכל טוב מלפניך, ותנני מאתך דעה ובינה והשכל ותאיר עיני שכלי להבין ולהפיר חללי הגוף על בורגם ואמתתם מכל פרטי בני אדם שיבואו לידי, והורני רפואתם האמתית לכל אחד כפי מזגו. וכאשר רפאת מרים מצרעתה, ונעמן מצרעתו, וחזקיה מחוליו, כן תשלח על ידי רפואה שלמה לכל המקוים ומחכים לישועתך ולרפואתך.

אנא גלגל על ידי זכיות לעולם, ואל תגלגל על ידי שום חובה בעולם חס ושלום, ולא יצא דבר מקלקל על ידי, לתת איזו רפואה או סם להזיק שום אדם, או להפיל אשה הרה חס ושלום, ולא אהיה גרמא למיתתו של שום אדם בעולם, ולא נזק אפילו באיבר מאיבריו, לא בשוגג ולא במזיד.

חזק את כחות גופי ונפשי ויהיו הם בכל עת נכונים לפעלה בלי לאות, לכל אדם בין עשיר ועני, האוהב והשונא.

ואם יבא לידי איזה חולה שקרבה עת פקודתו, יהי רצון שלא אגרום קרוב מיתתו חס ושלום אפילו רגע אחד, אלא למדני לתת לו סמים לקים נשמתו בו עד שיבא שעתו. ואם ימות, יהי רצון מלפניך שלא יחשדוני אוהביו ורעיו ובני משפחתו, ולא יתקדשו אחרי שהייתי סבת מיתתו, אלא יצדיקו עליהם את הדין ויודו שגזרת מלך היא, אשר בידי נפש כל חי ורוח כל בשר איש.

והצילני משנאה ומתחרות. ולא אקנא באחרים, ולא יהיה קנאת אחרים עלי, אלא השכן ביני ובין רופאים אחרים אהבה, אהבה, שלום ורעות. ולא אבוש ולא אכלם בפניהם, אלא אהיה מכבד בעיניהם. ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ושומע.

ותשמרני שלא אספן עצמי באחד מהם, כדכתיב: שומר מצוה לא ידע דבר רע. ואל תסיר חסדך ואמתך ממני לעולם ועד. אמן.

איך הרגיע מרן בעל ה"קהילות יעקב" כלה שראתה עכבר רץ בחדר יחוד

אדם הזוכה להתדבק בתלמידי חכמים שואב מהם עצה ותושיה וזוכה ללמוד חכמה ובינה מהנהגותיהם ומדרכי חייהם נספר כאן דבר מופלא על מרן הקהילות יעקב זצוק"ל. שמעתי בשם גיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א. סיפור שהתרחש עם כלה, וממנה אפשר לשאוב את חכמת גדולי ישראל, ולמרות שיש בזה ניחוש, אם האדם מפוחד, אין צריך לומר לו אסור לך לעשות כן, זה ניחוש, אלא יש להשתמש עם חכמה איך לחלץ את האדם מניחושו שמאמין בהם.

האירוע התרחש, סיפר הגר"ח, בעיצומה של שמחת חתן וכלה, ועורר מהומה רבה. כאשר היו החתן והכלה בחדר ייחוד עבר לפתע ביניהם עכבר! ולא סתם עכבר, אלא עכבר גדול, ולא סתם גדול אלא עכבר גדול ושחור!

הכלה איבדה את עשתונותיה, וממש יצאה מכליה, משום שראתה בכך סימן לא טוב, שכביכול הזיווג הזה אינו שלה, ו...סירבה לצאת אל האולם, שם המתינו לה משפחתה וכל חברותיה.

משהגיעה השמועה להיכל השמחה, הגיעו אנשים מכובדים וניסו להרגיעה ולשכנעה שאין בכך מאומה, אך העלו חרס בידם.

גם כשהביאו למקום אנשי מקצוע בתורת הפסיכולוגיה שניסו אף הם להסביר לה שהיא טועה, לא הצליחו ליישב את דעתה. הכלה עמדה על דעתה, וטענה שהעכבר אינו מבשר טובות, ואף 'התחפרה' בעמדתה יותר ויותר.

משסיפרו את הדבר לאבא שלי, מרן זצ"ל - המשיך הגר"ח קניבסקי לספר - ביקש להביא את הכלה אליו. כידוע הסטייפלר לא קיבל מעולם נשים, אבל במקרה הזה הוא קרא לכלה, ואמר לה כדברים כדלהלן:

דעתי האישית היא שאת צודקת בדבריך, ובוודאי שאפשר לראות בעכבר שחור שנכנס לתוך חדר ייחוד, כדבר נורא. אני סבור שהפסיכולוגים שאומרים לך שאת טועה - טועים בעצמם. וכך חזר מרן זצ"ל שוב ושוב על דבריו ואמר שהוא מצדיק את דברי הכלה.

אבל, המשיך ה'קהילות יעקב' לומר לכלה, תשמעי גם מה שאומר לך עכשיו. את בוודאי מכירה את דברי חז"ל (שבת דף קל ע"א) שאמרו שאין כתובה שאין בה מריבה, ואם חז"ל אמרו כך - הדברים צריכים להתקיים.

והנה, כפי שסיפרו לי, ההורים שלך והוריו של בעלך, הם אנשים הגונים וישרים, עדיני לב ואצילי נפש, שאינם מסוגלים לריב, ולכן עד לרגע זה לא התעוררה שום מריבה בכתובתכם.

אבל חז"ל הרי אמרו מה שאמרו, והדבר חייב להתקיים! בא הקב"ה והטיל את העכבר השחור אל תוך חדר הייחוד, כדי שבכך תתקיים ה'תיגרא' שעליה דיברו חז"ל, אבל מעכשיו ואילך הכל יהיה בסדר בעזרת השם, ותזכו להעביר את חייכם בנחת ובשמחה, ומתוך מזל טוב.

דבריו של הסטייפלר השפיעו באופן מיידי על הכלה, והכל שב על מקומו בשלום, סיפר הגר"ח.

מי אנחנו שנצטרך לאשר את חכמתו של גאון הגאונים, אבל ברור שהיתה בכך חכמה רבה, והסטייפלר הבין את מה שאף אחד מהפסיכולוגים לא הבין, וידע שהם אינם מצליחים לשכנעה מפני שהם הולכים נגדה, ולכן היא 'מתחפרת' בדעתה יותר ויותר. רק משהסכים מרן זצ"ל לדבריה, ואמר לה שהיא צודקת בחששותיה, הצליח להחזירה לשיקול-הדעת, ואז הזכיר לה את עניין התיגרא!

בס"ד

לכבוד רבי הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א

כידוע האגרות משה אסר עישון סמים [חשיש] [יו"ד ח"ג סימן לה].

הסיבה העיקרית שאסר את השימוש בו שהוא "מקלקל ומכלה את הגוף" וכן גורם לתאווה גדולה.

בשנים האחרונות הרפואה המדעית מצאה מתוך מחקרים מקצועיים ונרחבים שבמספר מחלות השימוש בקנאביס הינו מקל משמעותית על הכאבים ועל סבלו של החולה ואף במקרים מסוימים גם מרפא את מחלה על ידי גורמים אנטי-דלקתיים של הסם. לדוגמא:

1. מטופלים אונקולוגים בזמן כימותרפיה השימוש בקנאביס מקל על תופעות הלוואי של הכימותרפיה כמו בחילות, הקאות וכאבים הקשורים למחלה ולטיפולים.
2. מטופלים במחלות גסטרו : סובלים ממחלות מעיים כמו מחלת קרון כאשר הטיפולים התרופתיים המקובלים נכשלו ויש צורך בהקלת הכאב, האטת ההתקפים.
3. מטופלים הסובלים מכאב נירופאטי ממקור אורגני ברור וטיפול מקובל בכאב לא מועיל.
4. נירולוגיה- מטופלים הסובלים מאפילפסיה, ניוון שרירים, מיגרנות וכדו'
5. פסיכיאטריה- המחלה היחידה שהיא הפרעת דחק פוסט טראומתית. (PTSD) כאשר טיפול קודם נכשל והאדם סובל מזיכרונות טראומטיות, קשיי שינה, וחרדות קשות.
6. ועוד מספר מחלות, כאשר ההתוויות ירחיבו עם המשך מחקרים שיתפרסמו.

על סמך הממצאים המובהקים שעלו ממחקרים ומבדיקות שנעשו בעולם, משרד הבריאות מתחיל השבוע במהלך מהפכני והוא שרופאים (לאחר סיום הקורס הכשרה של משה"ב) יכול לספק מרשם בתחום המומחיות שלו בלבד, לצורך רשימה מצומצמת של מחלות כאשר הוכח היעילות ובטיחות של קנאביס במחלות אלו והסובלים ניסו טיפולים מקובלים ולא עלה בידם הקלה בסבלם. הספקה תהיה על ידי שמן בשלב ראשון, ובשלב מאוחר יותר על ידי משאף (ולא על ידי סיגריות). המטופל יכול להוציא את המרשם בבתי מרקחת המאושרות לכך כדי לקבל מנה לצורך שימוש אישי כל חודש.

הסיבות לא לאשר שימוש בקנאביס הם:

1. יש חשש שהשימוש בקנאביס על ידי חולים יגיע לידיים של משתמשים לא חולים לשימושים בשעת הפנאי לצורך שימוש לא רפואי. כיום בערך 32,000 חולים משתמשים בקנאביס רפואי בארץ לאחר שהם קבלו אישור מיוחד לכך דרך השיטה ישנה (הכנסת מסמכים רפואיים) ויש הערכה היום שיש בערך 700,000 משתמשים לא חוקים (ללא אישור ממשרד הבריאות).
2. תופעות לוואי של הקנאביס ידועות כמו: בילבול בזמן העישון, סכנה בזמן הנהיגה.
3. תופעות לוואי של הסם כולל התקפי חרדה ופסיכოזה כרונית כאשר נמצא שהסיכוי לפתח סכיזופרניה מ% 1 ל- 1.7%
4. יש הערכה ש 9% מאלו שמחילים שימוש בקנאביס יפתחו התמכרות לסם זה.

השאלות לרב כדלהלן:

1. לאור האיסור של האגרות משה, האם אפשר להתיר לחולים הסובלים ממחלות להשתמש בקנאביס רפואי לאחר שהם לא מצאו מרפא לסבלם לאחר שהמשרד הבריאות אישר שימוש וזה על אחריותם לעקוב אחרי הרופאים שרושמים תרופה זו?
2. האם למרות האישור של משרד הבריאות, ולאור הסכנות ותופעות הלוואי הנ"ל, האם מומלץ להימנע מהשימוש בכל מחיר בקנאביס למרות סבלם?

בכבוד רב

מיכאל בונצל

החוג לרפואה והלכה

יום ג' ב' אייר טו"ב למטמונים תשע"ח

לכבוד יקירינו ונכבדנו ד"ר מיכאל בונצל שליט"א

שלו' וברכה!

אמרו חז"ל (עירובין דף נד ע"א) אמר רב יהודה ברבי חייא בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא.

ומרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל שאל, אם התורה היא מרפאה לכל הגוף, למה מנתה שם הגמרא, חש בראשו יעסוק בתורה, שנאמר... חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר... חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר... חש בעצמותיו יעסוק בתורה שנאמר... חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר ולכל בשרו מרפא.

אם התורה מרפאה את כל הגוף, מדוע הוצרכה הגמרא לפרט את רפואתה של התורה לכל אבר בנפרד.

והשיב על כך הגרי"ז שכל תרופה היא מועילה לדבר אחד, ומזיקה לדבר אחר, ואם זה תרופה שאינה מזיקה, היא גם אינה מועילה, ומשום כך הלוקח תרופה לכאב ראש, צריך לקחת עמה גם ויטמין עבור חולשה, כל זה שייך בתרופה גשמית, לא כן בתורה אם חש בראשו או באחד מאיבריו ועוסק בתורה, אל יחשוב שעסק התורה ועמלה יחלישו בשאר איבריו, כי התורה לכל בשרו מרפא, זו התרופה היחידה שיש בה תועלת ואין בה נזק כלל.

ואם כן כיון שבכל תרופה יש בה קצת נזק, וצריכים לשקול שכר תרופה כנגד הפסדה, וכאן גם מסתמא שקלו זאת היטב, ובפרט שיסורים גדולים יש בהם פיקוח נפש, ולכן יש לעשות כמו שקבעו משרד בריאות, ולכל החולים שקבעו שיש לתת להם, נותנים.

להציל את האלמן או את הנשוי

שאלה

שני חולים שבאו לבית חולים ויש תרופה רק לאחד מהם למי יתננה, לאלמן או לאדם נשוי, מדובר שלשניהם יש ילדים ושניהם ת"ח, אלא שאחד מהם אלמן והשני נשוי, ואם ימות תתאבל עליו אשתו מאוד והצער שלה יהיה רב?

תשובה

נאמר בתורה בפרשת תזריע (ויקרא יב ו) 'ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת'. וכתב על כך בעל הטורים, בכל מקום מקדים תורים לבני יונה חוץ מכאן, לפי שאינו מביא אלא אחד, שאם ימצא יונה לא יקח תור, לפי שבן זוגו מתאבל עליו, ואינו מזדווג לאחר, עכ"ל. הרי שהתורה דורשת מעמנו שנרחם על התור שישאר לבד, ויתאבל עליו ולא יזדווג לאחר. אם כן אולי נלמד גם לענייננו שיש לרחם יותר על הנשוי, ולתת לו את התרופה, כי אחרת תתאבל עליו אשתו ולא תזדווג ותתעגן. ויעוין במסכת גיטין דף לג ע"א ושמעה וידעה ולא מינסבא ותקנת עגונות הוא דאיכא, וכתבו שם התוס' (ד"ה ושמעה) אף על גב דבדין לא מינסבא, חשיב עיגון וכו', עכ"ל.

והנה בספר אילת השחר (פרשת תזריע) העיר לפי בעל הטורים למה לא הוכיחו חז"ל ממקרא זה שצער בעלי חיים אסור מן התורה? ואולי אפשר להשיב, שהרי התורה לא אסרה להביא תור לקרבן, אף שיש כאן צער בעלי חיים. וא"כ מה שהתורה אמרה להקדים את הבן יונה, היינו כדי להשריש בנו את מדת הרחמנות, אבל לא משום צערה של התור.

עוד אפשר להשיב דלכן לא הוכיחו חז"ל ממקרא זה דצער בעלי חיים דאורייתא, משום דיתכן שאין איסור מהתורה לצערם, ורק כשמביאים קרבן לריצוי לפני השי"ת צריך קרבן זה להיות נקי מכל רבב של צער ואפילו לבעלי חיים, אחרת אין זה ריצוי. [וכעין מה שמצינו שלא מברכים שהחיינו על נעלים חדשות כי הוא צער בעלי חיים, כמבואר בשדי חמד (ח"ו מערכת ברכות סימן ב אות כ) בשם שו"ת יד יצחק (להגרא"י גליק זצ"ל, ח"ג סו"ס שכ) ובכף החיים (סימן כב ס"ק מח) בשם מור ואהלות, דכמו שאין אומרים "תבלה ותתחדש" (כמבואר בסימן רכג ס"ו) על בגד זה גם לא מברכים עליו שהחיינו]. אבל עדיין לא שמענו מכאן לחיים הפרטיים שאסור מהתורה לצער בעלי חיים.

ובפרט לפי מה שכתב רבי חיים פלאג' ברפואה וחיים (פי"ב ע"ד) וז"ל: כשיש חולה בתוך ביתו, יעשה ותרנות, אפילו עם עוף השמים, ובדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים. וכך כתב ברוח חיים (או"ח סימן תרה אות ב) וז"ל: וכן נהגו במי שהוא חולה, ומבקש רחמים, שמשליכים מאכל לעופות על הגגות, כדי לרחם על הבריות. ובזה יזכה שירחמו עליו מן השמים כדברי חז"ל, עכ"ל. ואם כן היולדת הבאה לבקש רחמים ולומר תודה, אל לה לגרום בקרבנה צער לבעלי חיים.

ואם כנים אנו, עדיין לא שמענו מכאן לשאלתנו כשאנו דנים מי יחיה ומי לא יחיה, אך בכ"ז אם אין לנו כל שיקול את מי להקדים, אולי יש להתחשב בצער האשה שתישאר האלמנה בעגינותה.